

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Idrottsforum.org/Nordic sport science forum*.

Citation for the original published paper (version of record):

Lundvall, S. (2018)

Avhandling som på ett intressant sätt väver samman olika sociologiska perspektiv på mäns tal om och förståelse av hälsa, kropp och fysisk aktivitet: recension av avhandlingen "*I have a pacemaker and hip replacement, but I'm up and running*": *Rural Norwegian men's meanings related to health, body and physical activity* av Stein Egil Kolderup Hervik

Idrottsforum.org/Nordic sport science forum, : 15 mars

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:gih:diva-5227>

Avhandling som på ett intressant sätt väver samman olika sociologiska perspektiv på mäns tal om och förståelse av hälsa, kropp och fysisk aktivitet

idrottsforum.org/lunsuz_hervik180315/

March 15, 2018

Suzanne Lundvall

Gymnastik- och idrottshögskolan GIH, Stockholm

Vi är ett sällskap som firar nyår i Dalarna. En vän som är läkare får syn på avhandlingen *I have a pacemaker and hip replacement, but I'm up running*. Han blir intresserad, börjar bläddra och konstaterar att hur män egentligen mår och förhåller sig till sina kroppar är intressant, men så lite man vet. Märkt av en artros i höften reser han sig mödosamt. Ute är det vinter, omväxlande töväder, snöfall och isgator. Min vän avstår skidåkning. Det gör för ont.

Hur män talar om och förstår hälsa, kropp och fysisk aktivitet är vad denna avhandling handlar om. Den är skriven ur ett så kallat 'lay perspective', ett lekmannaperspektiv. Det valda perspektivet innebär att människors förståelse av sina varje-dags upplevelser är i fokus. Forskare med intresse för lekmannaperspektivet menar att det finns ett folkhälsopolitiskt värde i att undersöka människors, och inte experters, upplevelser och

förståelse av hälsa och välbefinnande. Om experternas och lekmännens förståelse skiljer sig för mycket finns risk att folkhälsopolitiska råd och rekommendationer uppfattas som irrelevanta för allmänheten. Om folkhälsopolitiken blir mer informerad av människors vardagliga upplevelser finns bättre förutsättningar för att råd och rekommendationer kan generera ett engagemang. Motivet till att bruka ett lekmannaperspektiv är alltså att hälsa och hälsorelaterade fenomen inte till fullo kan förstås utanför de sammanhang de existerar

inom. Perspektivet handlar om att utveckla kunskap som har relevans och som kan utmana etablerad expertkunskap, i detta fall kring hälsa, kropp och fysisk aktivitet.

Stein Egil Kolderup Hervik, doktorand vid Norges Idrettshøgskola, NIH, men verksam vid Hedmark University of Applied Science (HUAS) har (djup)intervjuat 18 män, mellan 45 till 90 år, med olika utbildningsbakgrund och etnicitet, alla boendes i en liten tätort i Hedmark, Norge. Avhandlingens syfte har varit var att studera hur män konstruerar och uttrycker mening i relation till hälsa, kropp och fysisk aktivitet: hur *tal* männen *om hälsa*, hur *förstår och uttrycker de ansvar* för hälsa, hur *konstruerar och uttrycker de mening i relation till sin kropp* och hur *konstruerar och uttrycker de mening och värden i relation till fysisk aktivitet*. Detta gör Hervik genom att i sin analys av empiri särskilt intressera sig för på vilket sätt männens olika bakgrund i form av etnicitet, utbildning, vardagsmiljö, influerar deras tal om hälsa, kropp och fysisk aktivitet. Ytterligare ett lager i analysen är att försöka förstå på vilket sätt maskulinitet "görs" i relation till de undersökta fenomenen hälsa, kropp och fysisk aktivitet. Hervik tar hjälp av Bourdieus kunskaps sociologi och Connells teori om hegemonisk maskulinitet.

Vad skiljer då denna avhandling från andra texter eller avhandlingar om fysisk aktivitet och hälsa? Vad är det Hervik är på spåret med sin ganska enkla forskningsdesign: 18 semistrukturerade intervjuer och med Bourdieu och Connell som teoretiskt ramverk. Ett viktigt bidrag är Herviks ambition att hjälpa läsaren att sortera och förstå hälsa som ett socialt fenomen utan att förringa att kroppen också finns påtagligt närvarande som ett materiellt fenomen i en social praktik. Som Bourdieu uttrycker det: kroppen i det sociala och det sociala i kroppen. Avhandlingens styrka är författarens envetna borrhärd i den teoretiska analysen baserad på empiri från enkla, nyfikna intervjufrågor.

Individens personliga frihet (att kunna göra val) själv-reglering, egen-övervakning, ställs mot kravet på medborgerliga rättigheter, sociala skyddsnet och gemensam sjukvård.

Hervik positionerar sig tidigt i avhandlingen och det blir inom sociologin som akademiskt fält. Det är bra med denna tydlighet. Det ger en förklaring till hur de relativt likartade forskningsfrågorna, som tas om och om igen, ändå kan spjälkas upp i olika angreppssätt. Genom att ta fasta på teoribildningar inom hälsosociologi, kroppssociologi, och idrottsociologi, får Hervik referenspunkter för den analys som gör att lekmanperspektivet lyfter och blir till något mer än att "män talar om hälsa". Utan denna bearbetning skulle inte de dynamiska relationerna mellan individens egen uppfattade agens (handling) och strukturers påverkan framträda på de sätt som sker. Det blir möjligt att beskriva hur människor konstruerar mening i sin sociala praktik.

Avhandlingen bygger på fyra publicerade artiklar. Jag inleder med att uppmärksamma artikel två '*It's not the government's responsibility to get me out running 10 km four times a week: Norwegian men's understanding of responsibility for health*'. I denna undersöks respondenternas tal om "ansvar" för hälsa. Här uppmärksammas individens ansvar vis-à-vis den socialdemokratiska välfärdsstatens ansvar. Här bryts politiska åtaganden mot individens uppfattningar om den dagliga hälsan och välbefinnandet. Exempelvis uttryckt genom frågan: –Vem får mig att vara fysisk aktiv? I artikeln förs en diskussion om olika regimer och ställningstaganden kring vilket ansvar som samhället ska ha och ta i relation till medborgares hälsa. En neo-liberal regim ställs mot en socialdemokratisk välfärdspolitik

regim. Individens personliga frihet (att kunna göra val) själv-reglering, egen-övervakning, ställs mot kravet på medborgerliga rättigheter, sociala skyddsnät och gemensam sjukvård. Hervik finner att i hans studie uppfattar männen att individen har ett ansvar, men att staten ska bistå sina medborgare med att underlätta valet av hälsosamma livsstilar. Dock ska ingen kunna skuldbeläggas för att inte ha levt upp till ambitionen att ta individuellt ansvar. Trygghet och säkerhet ger skäl att engagera sig i sin hälsa och inte tvärtom. Männen uttrycker detta genom ett så kallat socialt-jag. Det ger anledning till att ta ansvar. Hervik slår fast att sociala förutsättningar och delade värden kring hälsa och välbefinnande behöver bygga på ett delat ansvar mellan stat och individ. Först då kan överföring och assimilering av värden och handlingar i den sociala praktiken ske.

I de övriga tre artiklarna behandlas mäns syn på hälsa som del i ett gott liv (artikel 3) – och mäns relation till kropp och fysisk aktivitet (artikel 1). Jag fastnar framförallt för studien om männens relation till fysisk aktivitet (artikel 4), även om jag har full respekt för att görandet av kön också har sitt värde. Innehållet i artikel ett och tre känns dock mer bekant: ja, skillnader mellan män finns, mäns förhållande till sina kroppar är komplext, och den hegemoniska maskuliniteten slår igenom givet även ort och sammanhang. Kroppens funktionalitet lyfts fram som viktig för dessa män, och med det frånvaro av sjukdom. Det finns också en tillfredsställelse över den egna kroppen, men inte om individen dras med övervikt. Betydelsen av kroppens funktionalitet avtar dock med stigande ålder. Kroppens utseende är betydelsefullt, absolut, men obekvämt att tala om. God hälsa framträder också, givet männens utsagor, som en del i ett mer generellt välbefinnande där social värden som att ha vänner och finnas i ett socialt sammanhang ingår.

Plötsligt skiftar perspektivet på fysisk aktivitet från meningen med idrott och träning till meningen med att vara utomhus. Hänger ni med?

I artikel fyra med titeln *'I would rather put on warm clothes and go outdoors than take off clothes to be indoors': Norwegian lay men's notion of being outdoors during physical activity* blir avhandlingen norsk! Jo, här uppmärksammas något oväntat för läsare av forskning om fysisk aktivitet och hälsa, värdet av, eller kanske snarare, det okända värdet av att vistas utomhus och vara fysiskt aktiv. Informanterna är eniga: fysisk aktivitet bör ske utomhus, och med känslan av frisk luft. Plötsligt skiftar perspektivet på fysisk aktivitet från meningen med idrott och träning till meningen med att vara utomhus. Hänger ni med? Här gör avhandlingen en fascinerande resa mellan macro- och microperspektiv kring habitus, kapital, agens och relationer till omgivande strukturer. Den fysiska aktiviteten för dessa män, boendes i en mindre ort på en landsbygd, blir att förena den fysiska aktiviteten både som ett medel och som ett mål: att vara ute och fysisk aktiva och gärna i naturmiljö. Detta blir det ultimata: kropp, aktivitet, mening och identitet kan förenas. Att vara ute, är som Hervik skriver, 'doxic', 'the way it is supposed to be' (p.3). Känslan för vad som gäller är självklar och internaliserad via habitus och de objektiva strukturer i den lokala kontexten som omger individen. Och, märkligt nog gällde detta även de män som invandrat senare i livet till Norge. Men, vilket nogsamt påpekas, detta gäller 'talet om', inte vad individen faktiskt gör.

Avslutningsvis, avhandlingen väver på ett intressant sätt samman olika sociologiska perspektiv på mäns tal om och förståelse av hälsa, kropp och fysisk aktivitet. Lokala och nationella sammanhang samt värden förs in, vilket berikar analysen av den hegemoniska

maskuliniteten och behovet av att nyansera görandet av maskulinitet över ett livsspann. Givet detta framstår äldre mäns meningsskapande relaterat till hälsa, kropp och fysisk aktivitet fortfarande som ett outforskat område. Ytterligare en slutsats, trots männens olika ålder och bakgrund, är att det finns en samstämmighet i hur det lokala sammanhanget och de objektiva lokala strukturerna påverkar männens sätt att tala om hälsa, kropp och meningen med fysisk aktivitet. Om utevistelse kombinerat med fysisk aktivitet ger det värde och den mening som informanterna ger uttryck för, då finns det anledning för folkhälsopolitiker och rådgivare att fundera kring hur utevistelse i naturen kan underlättas. Lekmannaperspektivet används här som en viktig positionering för både synen på ansvarstagande för hälsa och mäns relation till kropp och utövandet av fysisk aktivitet: en helhetssyn som kräver en lokal anpassning.

Vilka svagheter har då avhandlingen? En avhandling är till sin karaktär upprepande. Och visst innehåller Herviks avhandling en hel del upprepningar. I de flesta fall med syftet att vägleda läsaren genom Bourdieus och Connells bitvis snåriga teoribildningar. Att gripa över flera sociologiska ingångar (hälsosociologi, kroppssociologi och idrottsociologi) ställer krav på översikter av kunskapslägen. Min personliga uppfattning är att avhandlingen lyfter när jag tar del av respektive artikel och sedan återvänder till kappan (igen). En gåta kvarstår dock efter min läsning: Vilken funktion skulle de bilder som fanns med i intervjuguiden fylla? De nämns i metoddelen, men återfinns därefter inte – vad jag har kunnat se – i avhandlingen. Kanske återkommer resultat från denna del av intervjustudien i en kommande artikel?

Herviks avhandling är läsvärd. Inom området hälsa, kropp och fysisk aktivitet finns mer att göra!

Copyright © Suzanne Lundvall 2018